

Visie op de verdedigingswerken

Inhoudsopgave

<u>Hoofdstuk</u>	<u>Pagina</u>
1. Doel van de visie	3
2. Criteria	4
3. Beleid	5
4. Aanpak	6
5. Kader	7
6. Waarde en waardering	8
7. Agenda	13
8. Resultaat	14

Colofon

Datum: 17 april 2018

Opsteller: Olav Reijers

Eindredactie: Melanie Bartels, Chantal van Cappelleveen

1. Doel

De gemeente Moerdijk heeft een belangrijk Nederlands erfgoed in eigendom en beheer: de verdedigingswerken van Willemstad en Klundert. Wij beschouwen dit bezit als een groot voorrecht en leggen er eer in om het in stand te houden en toegankelijk te maken voor huidige en toekomstige generaties.

Onderhoud en renovatie van de vestingwerken betekenen echter ook een grote verantwoordelijkheid. Praktisch alle verdedigingswerken liggen in de buitenlucht, zijn deels van vergankelijke materialen (hout, aarde) en staan blootgesteld aan weersinvloeden. Omdat de vestingwerken bijna in zijn geheel een monumentale status hebben, zijn onderhoud en renovatie ook aan strikt omschreven regels gebonden.

Naast onvervangbaar erfgoed zijn de verdedigingswerken ook een leefomgeving waar bewoners trots op zijn; het is levend erfgoed waarbinnen gewoond, gewerkt en gerecreëerd wordt. Omvang en hoeveelheid van de vestingwerken maken het noodzakelijk dat de gemeente Moerdijk prioriteiten stelt voor onderhoud en renovatie. Op dit moment ontbreekt echter een kader waarbinnen deze keuzes gemaakt kunnen worden. Belangrijk doel van deze visie is om als leidraad te dienen voor instandhouding van de verdedigingswerken.

De gaafheid en authenticiteit van Willemstad en Klundert maakt het ook een aantrekkelijk reisdoel voor bezoekers. Verder zijn de verdedigingswerken deel van een groter verband van militaire werken – de Zuiderwaterlinie – zodat er een duidelijke samenhang en verbinding bestaat met een veel groter gebied dat zich bijna over heel Brabant uitstrekt. Tweede doel van de visie is daarmee richting te geven aan de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de verdedigingswerken.

Dit maakt dat de visie twee doelen dient:

- Het dient als basis voor de instandhouding van de verdedigingswerken, b.v. voor het opstellen van een onderhoudsplan en daarmee als betekenisvolle leefomgeving voor de inwoners.
- Het geeft richting aan de toeristisch-recreatieve benutting en promotie van de verdedigingswerken. De elementen van de visie zijn deel van de Stelling van Willemstad die als onderdeel van de Zuiderwaterlinie toeristisch wordt ontwikkeld.

Samengevat: de visie wil ervoor zorgen dat de verdedigingswerken er mooi uitzien en in goede conditie verkeren zodat bewoners trots zijn op de eigen omgeving en bezoekers hier graag komen.

Vestingwal Klundert

2. Criteria

Voor het opstellen van de visie hebben wij niet alleen naar de cultuurhistorische waarde van de verdedigingswerken gekeken. Die is over de hele linie hoog en daarom nauwelijks bruikbaar als onderscheidend criterium. We hebben nadrukkelijk de zogenaamde gebruiks- en belevingswaarde meegewogen. Welke betekenis hechten bewoners aan hun eigen omgeving, wat is het draagvlak onder bewoners, wat is aantrekkelijk voor bezoekers en welke onderdelen lenen zich het best voor versterken van de beleving van dit unieke erfgoed?

De volgende aspecten zijn van belang voor het maken van de visie:

- Cultuurhistorische waarde. Bijna alle objecten en elementen hebben de status van Rijksmonument en versterken de samenhang tussen de verschillende onderdelen van de verdedigingswerken. Wel is een keuze mogelijk voor bepaalde tijdslagen. Ook aansluiting bij de hoofdlijn van de Zuiderwaterlinie en waarde voor het aanzicht van een plek is een criterium.
- Functionaliteit en huidig gebruik. Een aantal objecten heeft op dit moment een functie, bijvoorbeeld voor de waterhuishouding of huisvesting van verenigingen, die meetelt om te komen tot een definitieve onderhoudskeuze. Ook zijn een aantal ruimtes en gebouwen mogelijk geschikt voor herbestemming.
- Toeristische en recreatieve potentie. Welk verhaal willen we vertellen met de vestingwerken zodat er een logisch en aansprekend geheel ontstaat dat aantrekkelijk is voor bezoekers? De verdedigingswerken van Willemstad en Klundert zijn deel van het bredere kader van de Stelling van Willemstad en Zuiderwaterlinie waarvan de toeristische/recreatieve mogelijkheden verder ontwikkeld worden.
- Betekenis en identiteit. Los van cultuurhistorische waarde of toeristische potentie kunnen objecten een bijzondere betekenis voor de bewoners hebben, bijvoorbeeld omdat er zich bepaalde gebeurtenissen hebben afgespeeld of omdat ze eenvoudigweg beeldbepalend zijn. Ze zijn daarmee belangrijk voor de leefbaarheid van een plek.
- Draagvlak. Draagvlak onder bewoners is een belangrijk criterium. De verdedigingswerken zijn immers een belangrijk deel van de eigen leefomgeving. Om deze reden is een vertegenwoordiging van de stadstafels van Klundert en Willemstad nauw betrokken bij de totstandkoming van de visie.

Willemstad

3. Beleid

Natuurlijk zijn gemeente, inwoners en bedrijven in Moerdijk zich al heel lang bewust van de waarde en mogelijkheden van de verdedigingswerken. Onderstaande beleidsstukken zijn de kaders waarbinnen de visie is opgesteld.

Strategische visie

- Cultuurhistorie gemeente koppelen aan toeristische trekpleisters als Willemstad en Klundert

Paraplunota Economisch klimaat 2012-2030

- Toeristisch-recreatieve benutting cultuurhistorische waarden.
- Uitvoeringsstrategie: cultuur toeristisch ontwikkelplan Willemstad, toeristisch benutten forten en verdedigingswerken.
- Aantrekkingskracht centrumgebied Klundert versterken.
- Uitvoering geven aan samenwerking Zuiderwaterlinie en Stelling van Willemstad.

Uitvoeringskader erfgoed

- Wettelijke verplichtingen in kader erfgoedwet.
- Vestinglandschap, met de waterlinie, forten en vestingwerken is speerpunt bij het toeristisch-recreatief benutten van erfgoed.
- De gemeente levert een bijdrage aan het ontsluiten van cultuurhistorie in gezamenlijkheid met de toeristisch promotie van de gemeente.
- Regionale samenwerking om erfgoed te ontsluiten in het kader van de toeristische promotie.

Gebiedsplan Willemstad

- Samenhang d.m.v. visie aanbrengen tussen parels (o.a. Mauritshuis), forten en vestingwerken
- Levendig en karakteristiek centrum.

Gebiedsplan Klundert

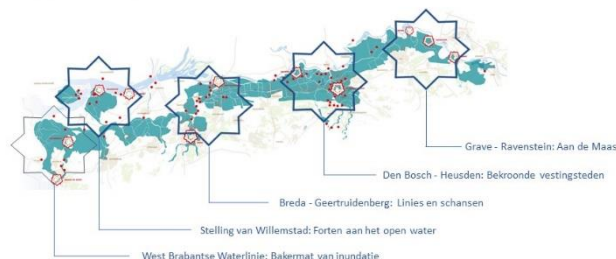
- Kwaliteiten vestingstad en interessante plekken beter benutten, beter beleefbaar maken vestingwerken
- Meer en betere promotie
- Levendig en karakteristiek centrum.

Samenvattend: cultuurhistorie en erfgoed, met name de verdedigingswerken, zijn belangrijk voor leefbaarheid en recreatie-toerisme in de gemeente, met een geografische nadruk op Willemstad en Klundert. Uitwerking moet op basis van draagvlak van bewoners/ bedrijven en aansluiten bij plaatselijke en regionale initiatieven en samenwerking.

ZUIDERWATERLINIE
NOORD-BRABANT

- Oudste, langste en meest benutte waterlinie
- Loopt van Bergen op Zoom tot Grave
- Vijf verschillende gebieden te onderscheiden

4. Aanpak

Bij het opstellen van de visie heeft de gemeente waar mogelijk de stadstafels van Willemstad en Klundert betrokken. Daarnaast is optimaal gebruik gemaakt van alle kennis, ervaring en contacten binnen het gemeentehuis. De volgende stappen zijn doorlopen:

Stap 1. Inventarisatie van de onderhoudsstaat en cultuurhistorische waarden van de verdedigingswerken (archiefstudie, veldwerk). Deze stap heeft ook geleid tot een aanvraag bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed tot bescherming van vier sluizen in Willemstad die nog geen monumentale status bleken te hebben.

Stap 2. Bijeenkomst met vertegenwoordigers van de stadstafels Willemstad en Klundert. In deze bijeenkomst hebben de deelnemers aangegeven welke onderdelen van de verdedigingswerken zij hoog waarderen, kijkend naar de vier genoemde criteria. Het ging daarbij niet alleen om de huidige situatie maar nadrukkelijk ook over toekomstig gebruik. Resultaat was een eerste rangorde in waardering van alle objecten.

Stap 3. Uitwerking van de uitkomsten van de bijeenkomst tot een raamwerk voor de visie. Op basis van de in stap 1 opgestelde rangorde, het eigen beleid en de eigen prioriteiten heeft de gemeente een raamwerk opgesteld voor de visie. Dit raamwerk kreeg de vorm van een presentatie.

Stap 4. Raadsinformatieavond

Het raamwerk is in een raadsinformatieavond aan de raad en andere belangstellenden gepresenteerd door de wethouder. Over richting en uitgangspunten is met de aanwezigen gediscussieerd. Aanvullingen en opmerkingen zijn in het concept verwerkt.

Stap 5. Terugkoppeling naar vertegenwoordigers stadstafels

De uitgangspunten en richting van de visie zijn in een vervolgbijeenkomst met enkele vertegenwoordigers van beide stadstafels besproken. De visie is in lijn met de uitkomsten van de eerste bijeenkomst zodat een kleine vertegenwoordiging volstond. Aanvullingen en opmerkingen zijn in de laatste versie verwerkt.

Stap 6. Bespreken concept-visie door B&W

Het college van B&W bespreekt de concept-visie op 24 april 2018.

Stap 7. Behandeling door gemeenteraad

In zijn vergadering van 31 mei 2018 behandelt de gemeenteraad de concept-visie.

Brainstorm Willemstad

5. Kader

Om prioriteit en volgorde aan te brengen in de waarde en waardering van de verdedigingswerken hebben we gebruik gemaakt van een eenvoudig model dat is afgeleid van de bekende Michelin-sterren. Waarbij aangetekend dat de termen 'reis, omweg en bezoek' voor de eigen inwoners vertaald zijn in 'blikvanger, parel en interessant'.

*** Blikvanger - De reis waard

Wat maakt uw gebied onderscheidend?

- Is er een plek, gebouw, verhaal, persoon, evenement dat model staat voor gebied?
- Wat heeft de potentie heeft blikvanger te zijn, etalage, Moerdijkse icoon?
- Waar bent u het meest trots op. Is er draagvlak, budget, organisatiekracht, ambitie om zo'n blikvanger te ontwikkelen en onderhouden?

** Parel - Een omweg waard

Waar kan een bezoeker een dagdeel iets zien, doen, beleven, gebruiken?

- Sites, attracties die het verhaal van de blikvanger ondersteunen
- Plekken met een hoge attractie- en amusementswaarde
- Een plek waar u ook kunt eten, drinken, winkelen, overnachten.
- Samen vormen deze sites het verhaal van de verdedigingswerken.

* Interessant - Een bezoek waard

Wat zijn leuke, interessante, authentieke, smakelijke plekken en activiteiten?

- Monumenten, gebouwen, kerken, landhuizen, parken, landgoederen, uitzichtpunten
- Bijzondere winkels, terrasjes, horeca, markten
- Activiteiten, speeltuin, huifkar, beklimming
- Vlaktbij een hoofd attractie

Blikvanger

6. Waarde en waardering

Uit de bijeenkomsten met bewoners, ondernemers en raad plus de inventarisatie van beleid en lopende activiteiten kwam een redelijk duidelijk beeld naar voren van waarde en waardering van de vestingwerken. Bijzonder was dat het niet alleen – of eigenlijk bijna geen – bestaande situaties betrof maar juist wensen voor verbetering en versterking van onderdelen van de vestingwerken. In de eerste plaats onderschreven eigenlijk alle deelnemers aan de gesprekken dat de vestingwerken in zijn geheel waardevol zijn. Een volgorde van belangrijkheid was moeilijk te maken maar juist het gesprek over benutting van de kwaliteiten maakte dat er toch duidelijke keuzes op tafel kwamen.

6.1 *** Blikvanger - De reis waard

De gesprekspartners uit de stadstafels waren verrassend eensgezind over de blikvangers in beide plaatsen. Niet alleen voor bezoekers maar ook de trots van de eigen inwoners.

Klundert

De blikvanger voor Klundert is de **Stenen Poppen**. Het is in de letterlijke zin een blikvanger: herkenbaar in het landschap, goed zichtbaar vanuit verschillende gezichtspunten, markant in zijn verschijningsvorm en fotogeniek. Voor de afvaardiging van Klundert kan de Stenen Poppen uitgroeien tot het visitekaartje van Klundert. Het moet dan uiteraard goed onderhouden zijn en bezoekers moeten de mogelijkheid hebben het werk op zijn voordeligst te kunnen benaderen, bekijken en fotograferen. Dit sluit naadloos aan op de huidige beweging dat beeld allesoverheersend is: als er geen goede foto mogelijk is, verliest een plek veel waarde.

Stenen Poppen, Klundert

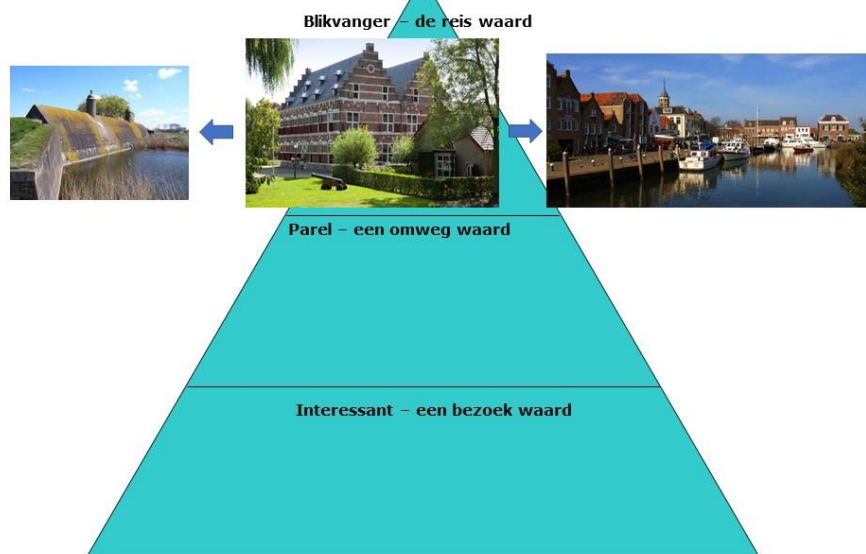

Binnenhaven, Willemstad

Willemstad

De blikvanger voor Willemstad is de **binnenhaven**. De afvaardiging van Willemstad had daar geen bedenktijd voor nodig. De haven is nu al het visitekaartje: schilderachtig met aan de ene kant de vestingwerken en aan de andere kant een gezellige strook met vertier. Het beeld wordt versterkt door de molen die boven het water en de wallen uitsteekt. De haven heeft ook een wow-effect. De meeste bezoekers komen door de hoofdentree bij het Volkerak binnen en staan dan plots oog in oog met dit schilderachtige tafereel.

Verdedigingswerken Klundert - Willemstad

Blikvangers Klundert en Willemstad

In de afbeelding is het **Mauritshuis** toegevoegd. In strikte zin is het geen verdedigingswerk maar een voornaam huis dat afwisselend voor bewoning, bestuurs- en overheidsfuncties is gebruikt. Het is echter een onlosmakelijk deel van de vesting Willemstad en wordt ingericht als bezoekerscentrum. Het is daarmee ook een start voor bezoek van de verdedigingswerken in de hele gemeente en is als zodanig opgenomen in het schema.

6.2 ** Parel - Een omweg waard

In de categorie 'parels - een omweg waard' kwamen de meeste suggesties voor verdere ontwikkeling en versterking van de verdedigingswerken. Algemeen werd onderkend dat de huidige situatie in ieder geval voor bezoekers te weinig beleving biedt. Juist om bezoekers langer vast te houden is verdere ontwikkeling noodzakelijk.

Klundert

De afvaardiging uit Klundert was eensgezind over de manier waarop de eigen vestingwerken beter benut kunnen worden. Zij stellen een **vaarrondje** voor dat langs de wallen en door de Bottekreek voert. Voor dit rondje zijn forse aanpassingen nodig zoals het verlagen van het waterpeil over een deel van het voorgenomen tracé en het aanpassen van bruggen en sluizen. Het maakt Klundert wel in een klap een aantrekkelijke bestemming voor een dagje uit. Sterk punt in het plan is bovendien het draagvlak onder ondernemers die willen investeren in voorzieningen zoals vaartuigen.

Vaarrondje Klundert

Willemstad

Voor Willemstad bleek het minder makkelijk een keus te maken uit het enorme potentieel aan vestingwerken. Uiteindelijk kwam een combinatie van behoud en ontwikkeling naar voren.

- Bastion Groningen

De belangrijkste functie van de vesting Willemstad was beheersing van het Volkerak. Geen schip kon ongezien het land binnenvaren. Daartoe stond het zwaarste geschut altijd op bastion Groningen dat zo de hele waterweg kon bestrijken. Op dit moment springt het bastion er voor bezoekers en inwoners nauwelijks uit. Het is slecht vindbaar en het belang van de plek blijkt nauwelijks.

Tegenover het bastion is nu echter de nieuwe cruiseterminal gepland. Bezoekers die met deze schepen aankomen worden langs het bastion de vesting in geleid. Dit biedt een uitgelezen mogelijkheid om van het bastion – in combinatie met de binnenhaven waar het vlak achter ligt – een poort tot Willemstad te maken. Het moet dan opgeknapt, beter toegankelijk en vooral meer beleefbaar gemaakt worden. Een bezoek aan bastion Groningen maakt dan direct het verhaal van de vesting Willemstad duidelijk. Feitelijk wordt bastion Groningen dan samen met de binnenhaven de blikvanger van Willemstad.

Bastion Groningen, Willemstad

Bunkers WO II, Bastion Gelderland

- Inundatie-werken

Om de vesting te verdedigen zijn in en om Willemstad allerlei werken aangelegd om het gebied rondom de stad bij gevaar onder water te kunnen zetten. Deze zogenaamde inundatie was eerder regel dan uitzondering bij vestingen in waterrijk Nederland. Op weinig plekken zijn de werken echter zo goed bewaard gebleven als in Willemstad. Het maakt de vesting tot een uniek en vroeg voorbeeld van de manier waarop wij met water konden omgaan voor onze verdediging.

Deze werken zijn helaas slecht zichtbaar en verspreid over de hele vesting; ze bestaan uit kleine sluisjes en doorgangen die ook nog moeilijk bereikbaar zijn. Vanwege de zeldzaamheid van de werken dienen ze echter hoog op de instandhoudingslijst te staan. Ook moet er een plan komen om ze beter voor het voetlicht te brengen, wellicht met digitale technieken. Samenwerking met waterschap Brabantse Delta ligt hier voor de hand.

Omdat binnen de Zuiderwaterlinie is het thema inundatie is toegewezen aan de West-Brabantse Waterlinie (Bergen op Zoom, Steenberg) is een fysieke inrichting hier niet aan de orde.

- Bunkers

De door de Duitsers op bastion Gelderland aangelegde bunkers uit de Tweede Wereldoorlog vormen wat betreft datering en verschijningsvorm een vreemd element in de vesting. Hun functie was echter dezelfde als die van de 17e-eeuwse verdedigingswerken, namelijk het beheersen van de waterweg naar het binnenland.

Het zijn robuuste bouwwerken die tegen een stootje kunnen met lege binnenruimtes. Daarmee bieden ze de mogelijkheid voor het toevoegen van extra beleving aan bezoekers van Willemstad. Zo zijn ze geschikt voor 'games' of andere spannende activiteiten. Het heeft echter alleen zin hen hoog op de

prioriteitenlijst te zetten als er ondernemers bereid blijken te investeren in commerciële exploitatie van de bunkers. Zijn deze er niet, is regulier onderhoud voldoende.

Nog meer verdedigingswerken

Naast Klundert en Willemstad telt de gemeente nog meer verdedigingswerken. Voor een bezoeker telt het geheel en is het daarmee zinvol ook enkele van deze werken in de visie te betrekken.

- Fort Sabina

Voor Fort Sabina is een ontwikkelplan gemaakt gericht op duurzaam herstel en behoud van de erfgoedwaarden van de vesting. Het kent een eigen investeringsprogramma dat al in uitvoering is. Fort Sabina zal een deel van de verhaallijn 'Bevochten Brabant' van de provincie vertellen. Het sluit zo ruimtelijk en inhoudelijk aan bij de Stelling van Willemstad en is daarmee een belangrijk onderdeel van gebiedsontwikkeling de Zuiderwaterlinie. Het is ook deel van programma Waterpoort dat de toeristisch / recreatieve kansen en mogelijkheden die de ligging aan de grote wateren biedt beter wil benutten. Zo ontstaat een volwaardige toeristische attractie die naadloos aansluit bij de ambities van de gemeente Moerdijk met de vestingsteden Willemstad en Klundert.

- Vestingroute Moerdijk

De kracht van de verdedigingswerken binnen de gemeente Moerdijk is dat het bezoekers een compleet meerdaags programma kan bieden. Daartoe dienen de verschillende onderdelen beter met elkaar verbonden en gepromoot te worden. Een aantrekkelijke manier om dit te realiseren is een beleevingsroute langs alle vestingwerken in de gemeente. Een route gemaakt met de nieuwste technieken en media zodat bewoners bijvoorbeeld virtueel een inundatie of belegering kunnen ervaren. Het ontwikkelen van een dergelijke route vormt bovendien onderdeel van het programma Zuiderwaterlinie waar de gemeente aan deelneemt.

Parels Klundert en Willemstad

6.3 * Interessant - Een bezoek waard

Onder de categorie 'interessant – een bezoek waard' vallen eigenlijk alle overige onderdelen van de verdedigingswerken. Als afzonderlijke plek of gebouw zijn ze meestal niet onderscheidend of aantrekkelijk genoeg om bezoekers van ver te verleiden naar Willemstad of Klundert te komen. Als een bezoeker eenmaal ter plekke is, zal deze echter ongetwijfeld een paar van deze plekken en gebouwen bekijken. Zijn de blikvangers en parels de etalage van beide plaatsen, deze andere plekken zijn de 'koopwaar' als de bezoeker eenmaal binnen is. Voor bewoners zijn het vanzelfsprekende plekken en objecten in de eigen omgeving waarvoor ze in de regel grote waardering hebben en die voor hen ook recreatieve waarde hebben.

Fort De Hel

Kruithuis, Willemstad

Een lang niet uitputtende lijst:

- Wandeling over de wallen van Klundert en Willemstad;
- Andere wandel-, fietsroutes en vaarverbindingen;
- Militaire gebouwen in beide plaatsen zoals het Kruithuis te Willemstad;
- Fort de Hel;
- Fort Bovensluis;
- Aan te leggen fietspad over de Noordwal. Klundert
- Etc.

Interessante plekken Klundert en Willemstad

7. Agenda

Met de voorgestelde prioriteitsstelling beschikt de gemeente voor een langere periode (5-10 jaar) over een agenda voor de verdedigingswerken van Klundert en Willemstad voor:

- Investeringen in onderhoud en instandhouding;
- Plekken en manieren om de gemeente verder op de kaart te zetten ten behoeve van de toeristisch-recreatieve ontwikkeling.

Onderzoek

Om de doelen van de visie te bereiken zijn drie stappen nodig:

1. Vaststelling van de visie door de gemeenteraad.
2. Na vaststelling door de raad volgt een onderzoeksfase. Daarin wordt de haalbaarheid, mogelijk ontwerp en inrichting van de verschillende onderdelen onderzocht en beschreven. In een raadsvoorstel wordt de gemeenteraad gevraagd deze onderzoeksfase te faciliteren.
3. Als de onderzoeken zijn afgesloten wordt besloten welke onderdelen daadwerkelijk tot uitvoering komen. Ieder onderdeel krijgt dan een eigen projectplan waarin omschreven staat wie op welke manier betrokken zal worden, hoe de financiering wordt vormgegeven en wat de specifieke planning is. Alle onderdelen zijn deel van een Uitvoeringsprogramma Verdedigingswerken gemeente Moerdijk zodat samenhang en afstemming wordt geborgd.

Naar verwachting kan najaar 2018 met het eerste onderzoek worden begonnen en met de uitvoering daarvan begin 2019. Uitvoering van het gehele programma zal enkele jaren duren.

Instandhouding en onderhoud

Voor een goed onderhoud en instandhouding van de verdedigingswerken komt een meerjarig onderhoudsplan. Deze visie geeft aan waar de prioriteit ligt bij onderhoud en renovatie, namelijk bij de blikvangers en parels. Dit overzicht dient echter uitgewerkt te worden naar objectniveau, inclusief kosten. Pas dan kan een goede inschatting gemaakt worden van de structurele middelen om de verdedigingswerken in stand te houden.

De vestingwerken als geheel zijn het visitekaartje van Klundert en Willemstad. Daarom is voor alle verdedigingswerken een minimum niveau van onderhoud noodzakelijk. Dat betekent op alle plekken gestructureerd groenbeheer en onderhoud zodat de vesting geen vervallen indruk maakt en overal begaanbaar is. Verdere invulling volgt in het onderhoudsplan. De gemeente geeft voorrang aan achterstallig onderhoud dat gevaarlijke situaties oplevert voor gebruikers en passanten.

Samenwerking

De visie is opgesteld in samenwerking en overleg met vertegenwoordigers van de stadstafels Klundert en Willemstad. Zij zijn ook de gesprekspartners voor het vervolg, alleen al omdat de meeste ideeën en suggesties uit hun midden zijn gekomen en een deel ook betrokken is of wordt bij de uitvoering. Zo worden zij betrokken bij de onderzoeken naar haalbaarheid, inrichting en ontwerp van de verschillende onderdelen.

Andere samenwerkingspartners zijn ondernemers, maatschappelijke organisatie en betrokken instanties als het waterschap.

De gemeenteraad wordt in alle fases van het proces (onderzoeken, uitvoeringsprogramma, voortgang) geïnformeerd en bij de besluitvorming betrokken.

Communicatie

Het besluit van de gemeenteraad wordt in een persbericht naar buiten gebracht en op de website van de gemeente geplaatst. Voorts wordt het besluit met de vervolgstappen binnen de stadstafels besproken en toegelicht. De gemeente brengt de partners in de Zuiderwaterlinie op de hoogte van het besluit en de vervolgstappen. Voor ieder onderdeel komt een apart communicatieplan, o.a. over start en het gereedkomen van (delen van) het plan.

8. Resultaat

Het meetbaar effect van de doelen van de visie (instandhouding erfgoed tbv leefomgeving en toeristisch-recreatieve ontwikkeling) op de verdedigingswerken moet zijn:

- De instandhouding voor langere tijd te borgen.
- Een duidelijk eigen en fotogeniek gezicht te geven
- Meer beleving toe te voegen
- Een impuls voor de lokale economie door meer bezoekers en overnachtingen
- De trots van inwoners en ondernemers te versterken

Zo leidt de visie tot verdedigingswerken die er mooi bijliggen en goed zijn onderhouden. Omdat ze aansluiten bij de wensen van bewoners en bezoekers dragen de verdedigingswerken bij aan een prettige leefomgeving en geven een impuls aan de lokale economie.

